

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över Kärnkraftsprövningsutredningens delbetänkande Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter.

Er beteckning: KN2024/01912

Sammanfattning

Länsstyrelsen tillstyrker lagförslaget om principbeslut men anser att det krävs vissa förtydliganden för att lagen ska fungera på ett bra sätt i praktiken.

Länsstyrelsen tillstyrker lagförslaget i avsnitt 7.1 där det i huvudsak anges att tillståndsprövningen enligt miljöbalken endast ska avse frågor som inte omfattas av tillstånd enligt kärntekniklagen.

Länsstyrelsen avstyrker lagförslaget i avsnitt 7.1.1 där det anges att miljökonsekvensbeskrivningen ska godkännas och den specifika miljöbedömningen ska slutföras genom ett särskilt beslut av mark- och miljödomstolen senast när förberedelsen är avslutad i målet.

Förslag till lag om principbeslut för vissa verksamheter

Skydds- och säkerhetsfrågor för att förebygga allvarliga konsekvenser vid olyckor och antagonistiska attentat

Länsstyrelsen uppfattar avsnitt 6.1.1 i remissen som att regeringen kommer att behöva avhandla risken för allvarliga kärnkraftsolyckor när en viss lokalisering ska bedömas inför ett principbeslut. Säkerhetsfrågan är väldigt avgörande för platsval av en kärnkraftsanläggning och bör komma in tidigt i planeringsprocessen. Länsstyrelsen Skåne menar att fler kärnkraftsanläggningar i tätbefolkade län i sig leder till en något ökad generell riskbild då det aldrig går att garantera att en kärnkraftsolycka inte inträffar trots rigorösa skyddsåtgärder och låg sannolikhet för incidenter. Med fler

kärnkraftsanläggningar ökar sannolikheten för en incident även om den fortsatt ska kunna vara låg. Länsstyrelsen Skåne menar att det finns en politisk dimension i vilken risknivå som kan behöva tolereras lokalt och regionalt för att tillgodose andra viktiga nationella samhällsintressen. Det är konstruktivt, och rimligt, för efterkommande tillståndsprocesser att säkerhetsfrågan hanteras tidigt i processerna eftersom den är av så avgörande betydelse för lokaliseringsbedömningen. Regeringen behöver därför inkludera säkerhetsperspektiven vid sina bedömningar inför principbeslut och inte enbart överlämna ansvaret för säkerhetsfrågan till Strålsäkerhetsmyndigheten. Om säkerhetsfrågan inkluderas i ett positivt principbeslut behöver dock lagtexten tydliggöra att Strålsäkerhetsmyndigheten inte är bundna av en sådan bedömning i efterkommande prövning, utan själva utifrån sin expertis kan bedöma om lokaliseringen är lämplig eller inte. Att så är fallet antyds på sidan 219 i avsnitt 6.1.6 i remissen och på sidan 267 i avsnitt 8.3.4. Eftersom Strålsäkerhetsmyndigheten kommer att höras inför principbesluten bör bedömning av en lokaliserings lämplighet i många fall rimligen kunna harmonisera mellan Strålsäkerhetsmyndigheten och regeringen. Om säkerhetsfrågan inte hanteras i regeringens principbeslut finns för stor risk att den sökanden inges falska förhoppningar om en lokaliserings lämplighet, i det fall Strålsäkerhetsmyndigheten senare underkänner lokaliseringen.

För att prövningsprocesser och praxis ska bli tydliga och förutsägbara för energibranschen och myndigheter är det lämpligt att besluten motiveras utförligt och inkluderar hänvisningar till lagtext och praxis. Det är önskvärt att det så långt möjligt också kvantifieras vilken risk som behöver tolereras av samhället för att tillgodose andra samhällsintressen som fossilfri energiförsörjning och beredskapsperspektiv, exempelvis genom kvantifiering av vilka individ- och samhällsrisker för skada och dödsfall i samband med kärnkraftsolyckor som regeringen bedömer är tolererbara och inte.

Lokaliseringsbedömning enligt miljöbalken

I lagförslaget om principbeslut framgår att de frågor som prövas av regeringen i beslutet blir bindande för efterkommande prövningar samt att regeringen i besluten kommer kunna avväga olika motstående samhällsintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

En fråga som inte omnämns i större utsträckning i utredningen men som varit svårhanterlig vid flera tillståndsprövningar i Skåne län är

frågan om miljö kvalitetsnormer för vatten. Om exempelvis ett nytt kärnkraftverk behöver släppa ut processavloppsvatten till en närliggande vattenförekomst krävs det enligt EU:s vattendirektiv och 5 kap. 4 § miljöbalken att det inte får ske en otillåten påverkan på miljö kvalitetsnormerna i vattenförekomsten. Den kemiska och ekologiska status som finns i närliggande vattenförekomst kan således bli helt avgörande för om lokaliseringen visar sig vara lämplig eller inte i efterkommande tillståndsprövningar.

Övrigt

I lagförslaget anges att det kommer krävas en tillstyrkan från kommunerna för att ett positivt principbeslut om en planerad kärnkraftsanläggning ska kunna fattas. Länsstyrelsen vill uppmärksamma regeringen på att det förekommit flertalet prövningar av vindkraftsanläggningar i länet där kommunerna lagt in veton mot nya etableringar. Kärnkraftsanläggningar kan sannolikt förväntas stöta på lika stort lokalt motstånd där de planeras. Om kommunerna tillåts lägga in veto för all ny energiproduktion utan några krav på motivering eller andra lösningsförslag för kommunal energiförsörjning finns risk att intentionerna i de nya lagförslagen om mer fossilfri elproduktion går om intet.

Förslag till lag om ändring av miljöbalken

Skydds- och säkerhetsfrågor för att förebygga allvarliga konsekvenser vid olyckor och antagonistiska attentat

Länsstyrelsen anser att det är bra att det tydliggörs att tillståndsprövningen enligt miljöbalken endast ska avse frågor som inte omfattas av tillstånd enligt kärntekniklagen, dvs att exempelvis säkerhetsrisker för lokalbefolkningen runt en kärnkraftsanläggning lyfts ut från miljöbalksprövningen.

På Strålsäkerhetsmyndigheten finns mer samlad erfarenhet och expertkompetens om sådana komplexa säkerhetsrisker som en kärnkraftsanläggning kan medföra. Då frågan lyfts ut från miljöbalksprövningen så undviks dubbelprövning.

Enligt Länsstyrelsens erfarenhet förekommer det att kärnkraftverk också klassas som Sevesoanläggningar då det på en del av dessa anläggningar förvaras större mängder brandfarliga varor (olja eller andra bränslen). Det är viktigt att lagförslagen tydliggör om Sevesoöverksamheten och säkerhetsfrågor kopplade till denna ska

hanteras inom ramen för prövningen enligt kärntekniklagen eller prövningen enligt miljöbalken.

Länsstyrelsen uppfattar förslaget som att säkerhetsrisker vid användning av SMR-reaktorer i befintlig energiintensiv tillverkningsindustri även ska provas av strålsäkerhetsmyndigheten.

Den specifika miljöbedömningen

I avsnitt 7.1.1 anges att den specifika miljöbedömningen och beslut om godkännande av miljökonsekvensbeskrivningen ska göras i ett separat beslut tidigare i processen. Länsstyrelsen bedömer att ett sådant förfarande med mer beslut i processen kommer innebära mer handläggning och sannolikt kommer att försena prövningsprocessen snarare än att göra den mer tidseffektiv. Länsstyrelsen har i övrigt svårt att förstå vilka positiva effekter för prövningsprocessen som ett sådant förfarande skulle medföra och avstyrker därför förslaget.

Övrigt

I utredningen anges på flera ställen att det är Mark- och miljödomstolen som kommer att ansvara för miljötillståndsprövningarna av kärnkraftsanläggningar. Det har samtidigt i en annan utredning om nya lagförslag, miljötillståndsutredningen (KN 2023:02), framförts förslag på att miljöprövningsdelegationerna eller en helt ny myndighet benämnd miljöprövningsmyndigheten ska ta över den förstainstansprövning av miljömål som Mark- och miljödomstolarna står för idag.

Länsstyrelsen noterar att de prognosticerade tider för tillståndsprövning som redovisas på sidan 200 i remissen inte inkluderar överprövning av tillståndsbeslut.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med miljöhandläggare Henrik Carlsson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också avdelningschef Rima Dauod och enhetschef Anders Bertholdsson deltagit.